

2. ročník, předmět: Úvod do inženýrské geologie

**DYNAMICKÁ
INŽENÝRSKÁ
GEOLOGIE**
pomůcka k výuce

Ing. Jan Novotný, CSc.
Přírodovědecká fakulta UK, ÚHIGUG

SG-Geotechnika,a.s., Geologická 4, Praha 5
tel: 724 330 154, e-mail: novotny@geotechnika.cz

Klasifikace geodynamických jevů

podle původu faktorů:

- **PŘÍRODNÍ - ENDOGENNÍ**
  - SOUČASNÉ POHYBY ZEMSKÉ KŮRY - tektonické pohyby
  - ZEMĚTŘESENÍ
  - VULKANICKÁ ČINNOST
- **PŘÍRODNÍ - EXOGENNÍ**
  - ZVĚTRÁVÁNÍ HORNIN
  - VODNÍ EROZE / ABRAZE
  - MECHANICKÁ SUFOZE
  - KRASOVÉ JEVY
  - VĚTRNÁ EROZE
  - SVAHOVÉ POHYBY
- **ANTROPOGENNÍ**
  - ROZPOJOVÁNÍ A PŘEMÍSTOVÁNÍ HORNIN
  - SEDÁNÍ STAVEB, PORUŠENÍ ZÁKLADOVÉ PŮDY
  - DEFORMACE VLIVEM HLOUBENÍ BÁŇSKÝCH DĚL
  - SVAHOVÉ POHYBY ZAPŘÍČINĚNÉ VLIVEM ČLOVĚKA
  - SEISMICKÉ OTŘESY
  - ZMĚNA HYDROGEOLOGICKÝCH POMĚRŮ (ZVÝŠENÍ X SNÍŽENÍ HLADINY PODZEMNÍ VODY)
  - TECHNICKÉ ZLEPŠOVÁNÍ HORNIN

Klasifikace geodynamických jevů - podle původu faktorů:

přírodní endogenní : *přírodní exogenní* : *antropogenní*

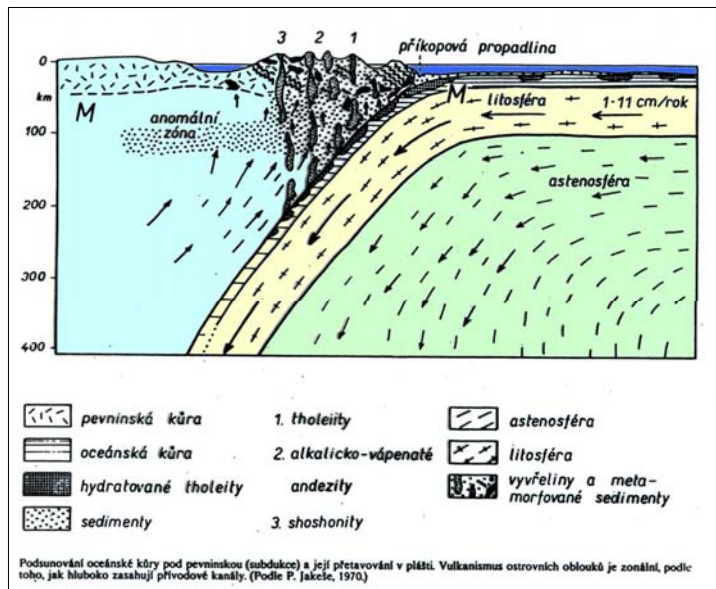
PŘÍRODNÍ – ENDOGENNÍ:

SOUČASNÉ POHYBY ZEMSKÉ KŮRY

= tektonické pohyby

- mechanické pohyby částí zemské kůry a vnějšího pláště, které způsobují změnu struktury geologických těles a zemského povrchu

Subdukce pevninské desky a její přetavování v plášti

Klasifikace geodynamických jevů - podle původu faktorů:
přírodní endogenní : *přírodní exogenní* : *antropogenní*

PŘÍRODNÍ – ENDOGENNÍ:

ZEMĚTŘESENÍ

- OTŘESY ZEMSKÉHO POVRCHU, KTERÉ MAJÍ SVŮJ PŮVOD VE VĚTŠÍ NEBO MENŠÍ HLOUBCE POD ZEMSKÝM POVRCHEM

Klasifikace geodynamických jevů - podle původu faktorů:
přírodní endogenní : *přírodní exogenní* : *antropogenní*

PŘÍRODNÍ – ENDOGENNÍ:

ZEMĚTŘESENÍ

INTENZITA ZEMĚTŘESENÍ

- **Intenzita zemětřesení** je veličina charakterizující velikost zemětřesení na základě pozorovaných makroseismických účinků, tj. **podle přímých účinků na budovy, půdu, podle pocitů lidí, chování zvířat apod.**

INTENZITA ZEMĚTŘESENÍ-STUPNICE

- Mercalli - Cancani - Sieberg **MCS (1912)**
- Wood a Neumann **MM (1931)**
- Medvěděv-Sponheuer-Kárník **MSK-64**

Klasifikace geodynamických jevů - podle původu faktorů:
přírodní endogenní : *přírodní exogenní* : *antropogenní*

ZEMĚTŘESENÍ

MAGNITUDO ZEMĚTŘESENÍ

- **Magnitudo** charakterizuje celkové množství energie uvolněné v zemětřesném ohnisku - veličina určená ze záznamu zemětřesení matematickým vztahem. Největší zjištěné magnitudo je 8,9.

Klasifikace geodynamických jevů - podle původu faktorů:
přírodní endogenní : *přírodní exogenní* : *antropogenní*

VULKANICKÁ ČINNOST

- VÝSTUP ROZTAVENÉ HORNINY NEBO PLYNŮ Z HLOUBKY ZEMĚ NA POVRCH, PŘIČEMŽ DOCHÁZÍ I K VYVRHOVÁNÍ ÚLOMKŮ A BLOKŮ STARŠÍCH PEVNÝCH HORNIN

Klasifikace geodynamických jevů - podle původu faktorů:
přírodní endogenní : **přírodní exogenní** : antropogenní

PŘÍRODNÍ – EXOGENNÍ ZVĚTRÁVÁNÍ HORNIN

- FYZIKÁLNÍ
- CHEMICKÉ (BIOLOGICKÉ)

(KLIMATICKÁ PODMÍNĚNOST)

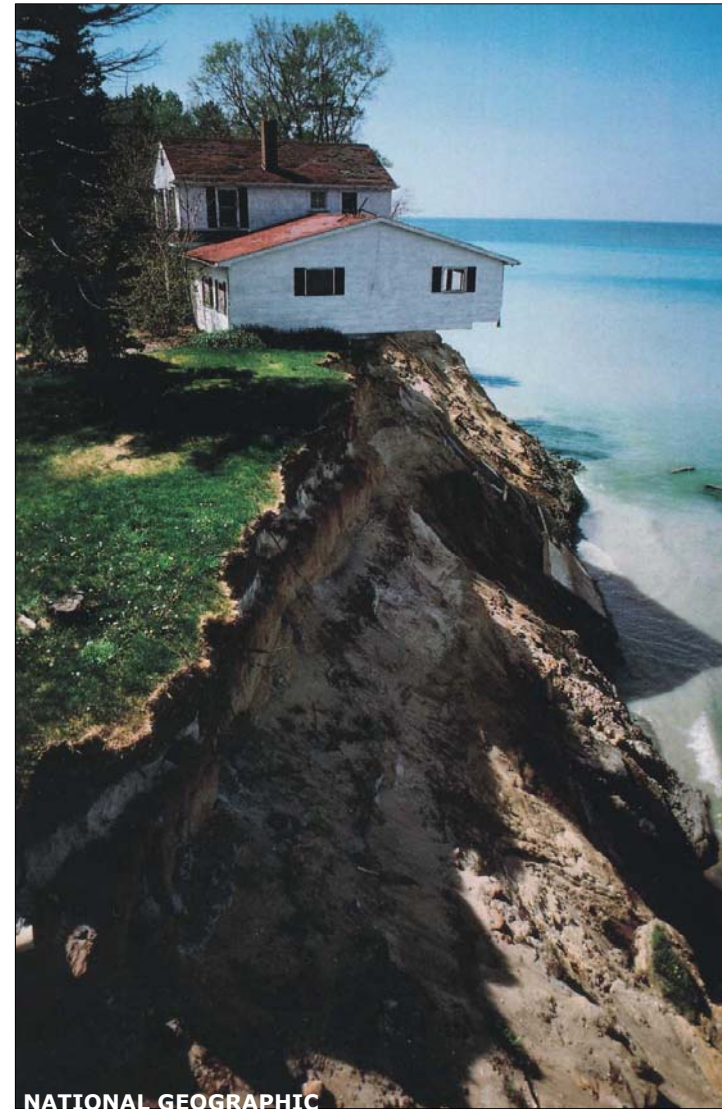

Klasifikace geodynamických jevů - podle původu faktorů:
přírodní endogenní : **přírodní exogenní** : antropogenní

VODNÍ EROZE

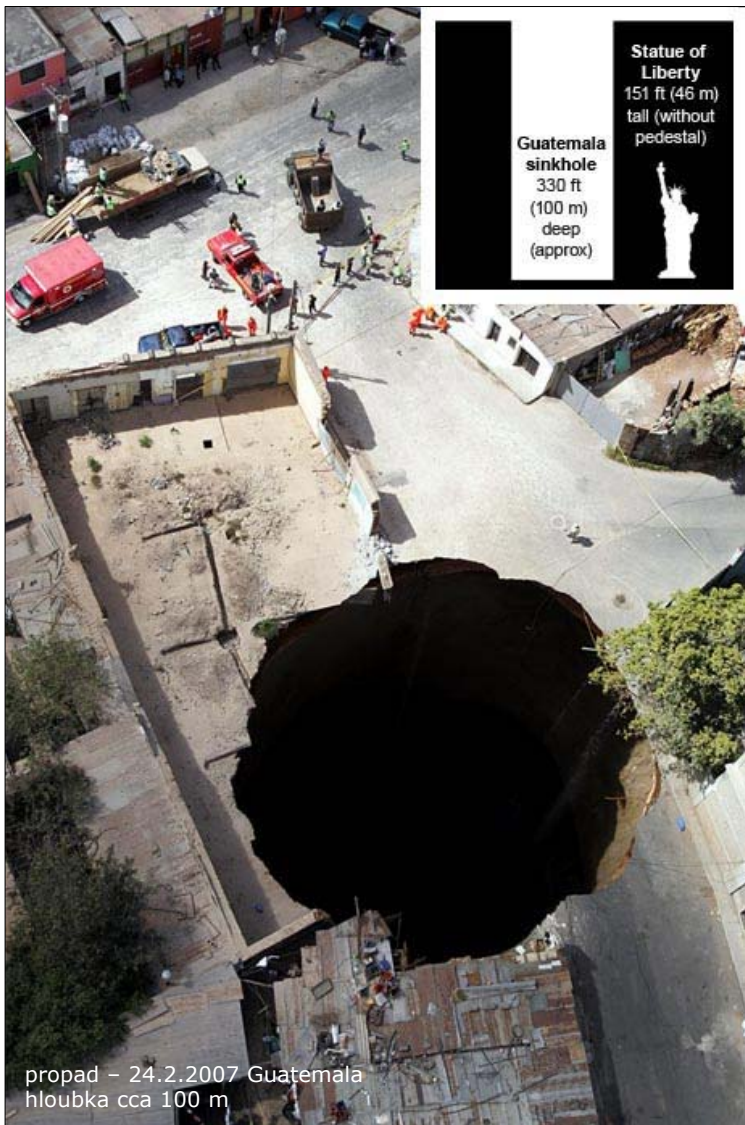
VODNÍ ABRAZE

Klasifikace geodynamických jevů - podle původu faktorů:
přírodní endogenní : přírodní exogenní : antropogenní

KRASOVÉ JEVY

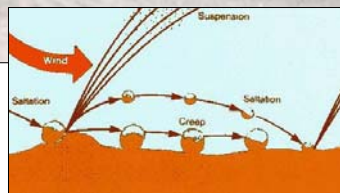
MECHANICKÁ SUFOZE

Klasifikace geodynamických jevů - podle původu faktorů:
přírodní endogenní : **přírodní exogenní** : antropogenní

VĚTRNÁ EROZE

SWAHOVÉ POHYBY

La Conchita, California, USA, 1995

Foto: R.L.Schuster

Klasifikace geodynamických jevů - podle původu faktorů:
přírodní endogenní : přírodní exogenní : antropogenní

ANTROPOGENNÍ - ROZPOJOVÁNÍ A PŘEMÍSTĚOVÁNÍ HORNIN

Severočeská pánev- podélný průřez delty

foto: M.Prokš

Klasifikace geodynamických jevů - podle původu faktorů:
přírodní endogenní : přírodní exogenní : antropogenní

SEDÁNÍ STAVEB, PORUŠENÍ ZÁKLADOVÉ PŮDY

PISA- Zahájení stavby 1173
4. patro - 1178 - práce se zastavily
1272- práce obnoveny
7. patro - 1278 - náklon 0,6 stupně - Práce se zastavily
1360-1370 - práce obnoveny - náklon 1,6 stupně
1817-náklon 5 stupňů
1990 - 5,5 stupně

Kanada, 60. léta - překročení únosnosti základové půdy - kolaps sila

Klasifikace geodynamických jevů - podle původu faktorů:
přírodní endogenní : přírodní exogenní : antropogenní

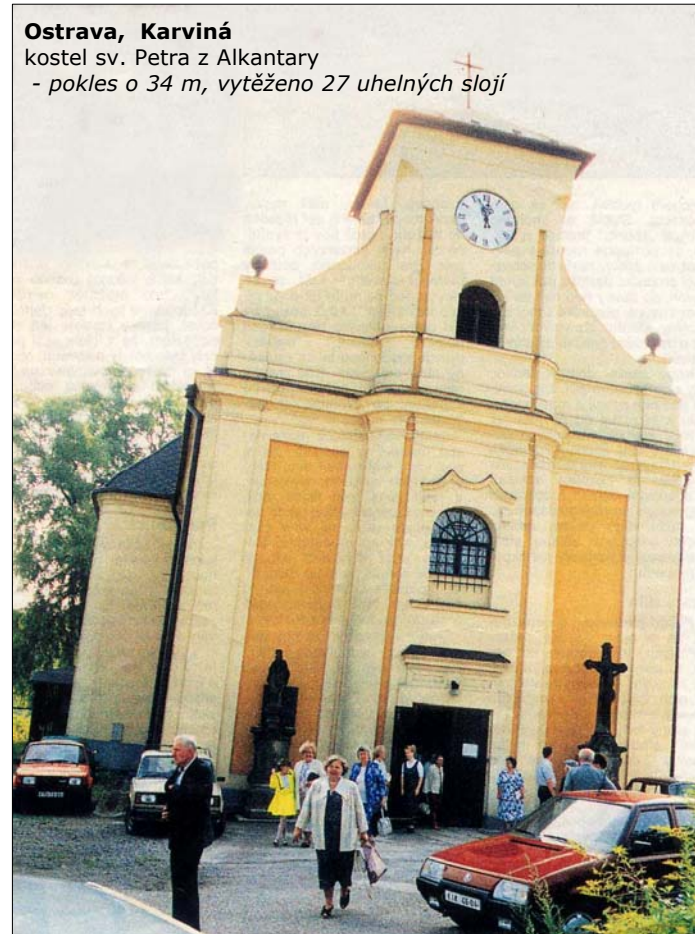
DEFORMACE VLIVEM HLOUBENÍ BÁŇSKÝCH DĚL

propady starých důlních děl

poklesy celých oblastí

Ostrava, Karviná
kostel sv. Petra z Alkantary
- pokles o 34 m, vytěženo 27 uhelných slojí

Klasifikace geodynamických jevů - podle původu faktorů:
přírodní endogenní : *přírodní exogenní* : *antropogenní*

SWAHOVÉ POHYBY

Výstavba dálnice D8, 2006 – sesuvy ve výsypkách

SEISMICKÉ OTŘESY (indukovaná a technická seismicita)

Indie Koyna 1967, M 6,6-6,7

Klasifikace geodynamických jevů - podle původu faktorů:
přírodní endogenní : *přírodní exogenní* : *antropogenní*

ZMĚNA HYDROGEOLOGICKÝCH POMĚRŮ

Mexico City - Čerpání z vodonosných horizontů jezerně-říčních málo zpevněných třetihorních a čtvrtohorních sedimentů

1900-1940 sedání cca 1,5 m + 1940-1960 sedání až 7 m = 9 m

Benátky, Itálie

TECHNICKÉ ZLEPŠOVÁNÍ HORNIN

Klasifikace svahových pohybů

SVAHOVÝ POHYB

- Přemísťování horninových hmot po svahu účinkem zemské tíže

KLASIFIKACE SVAHOVÝCH POHYBŮ PODLE RŮZNÝCH AUTORŮ

- Záruba, Menci 1954
- Nemčok, Pašek, Rybář 1974
- Varnes 1978

Klasifikace svahových pohybů

NEMČOK, PAŠEK, RYBÁŘ 1974

SVAHOVÝ POHYB

- Přemísťování horninových hmot po svahu účinkem zemské tíže

4 SKUPINY SVAHOVÝCH POHYBŮ

- PLOUŽENÍ
- SESOUVÁNÍ
- STÉKÁNÍ
- ŘÍCENÍ

PLOUŽENÍ

- Pomalý, z geologického hlediska dlouhodobý, zpravidla se nezrychlující pohyb horninových hmot na svahu, přičemž hranice vůči pevnému podloží je ve většině případů nezřetelná. Velikost posunů hmot je vzhledem k prostorovým rozměrům postiženého horninového masívu zanedbatelná.

Klasifikace svahových pohybů

ploužení : *sesouvání* : *stékání* : *řícení*

TYPY PLOUŽENÍ

ROZVOLŇOVÁNÍ SVAHU

- VZNIKEM PUKLIN LEMUJÍCÍCH TVARY SVAHU A DNA EROZIVNÍHO ÚDOLÍ - EXFOLIACE (1)
- OTEVÍRÁNÍM TAHOVÝCH TRHLIN V JEHO HORNÍ ČÁSTI (2)

ROZVOLŇOVÁNÍ SVAHŮ

– DEFORMACE VYSOKOHORSKÝCH SVAHŮ

PROVÁZENÉ ROZTRHÁNÍM HORSKÝCH HŘEBENŮ A STUPŇOVITÝMI POKLESY SVAHŮ (3)

GRAVITAČNÍ VRÁSNĚNÍ

– DEFORMACE VYSOKOHORSKÝCH SVAHŮ

PROVÁZENÉ ROZTRHÁNÍM HORSKÝCH HŘEBENŮ A STUPŇOVITÝMI POKLESY SVAHŮ (4)

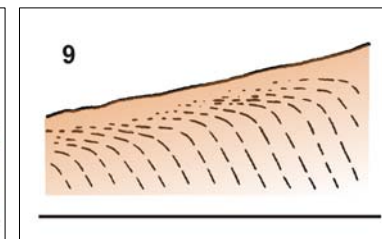
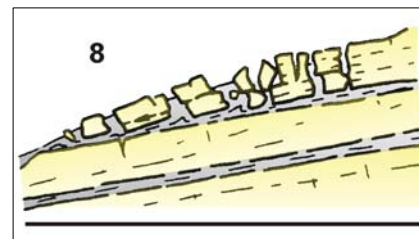
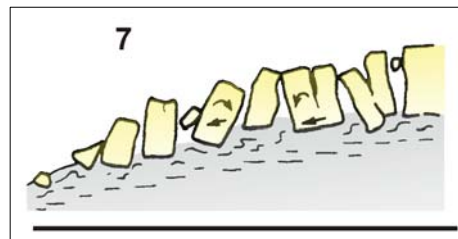
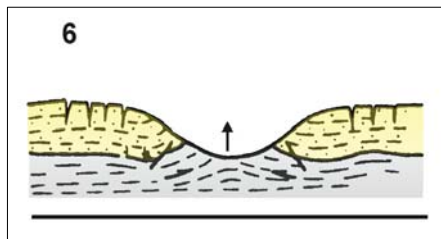
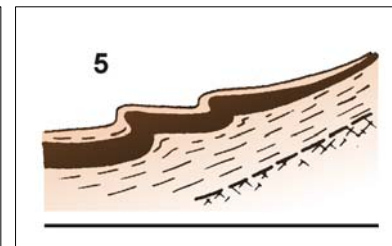
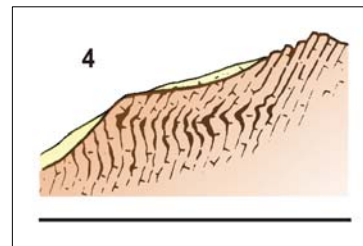
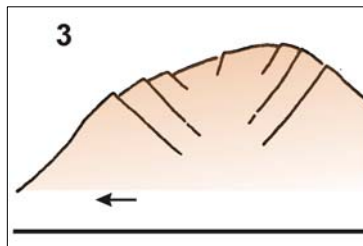
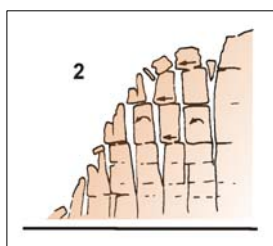
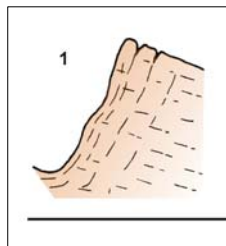
GRAVITAČNÍ VRÁSNĚNÍ – SHRNOVÁNÍ VRSTEV PODÉL OKRAJŮ PÁNVÍ (5)

GRAVITAČNÍ VRÁSNĚNÍ – VYTLÁČENÍ MĚKKÝCH HORNIN VE DNĚ ÚDOLÍ (6)

BLOKOVÉ POHYBY PO PLASTICKÉM PODLOŽÍ (7)

BLOKOVÉ POHYBY PODÉL PŘEDURČENÉ PLOCHY (8)

POVRCHOVÉ PLOUŽENÍ (9)

SESOUVÁNÍ

- relativně rychlý, krátkodobý klouzavý pohyb horninových hmot po svahu podle jedné nebo více průběžných smykových ploch
- část hmoty se nasune na původní terén
- výslednou formou je **sesuv**

Klasifikace svahových pohybů

ploužení : **sesouvání** : stékání : řízení

TYPY SESOUVÁNÍ

SESOUVÁNÍ PODÉL ROTAČNÍ SMYKOVÉ PLOCHY (10)

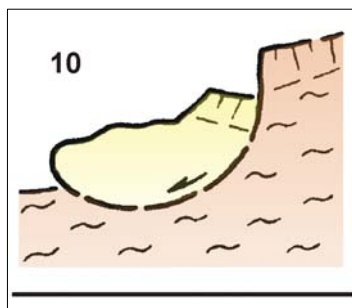
SESOUVÁNÍ ZEMIN PODÉL ROVINNÉ SMYKOVÉ PLOCHY (11)

SESOUVÁNÍ SKALNÍCH HORNIN PODÉL ROVINNÉ SMYKOVÉ PLOCHY (12)

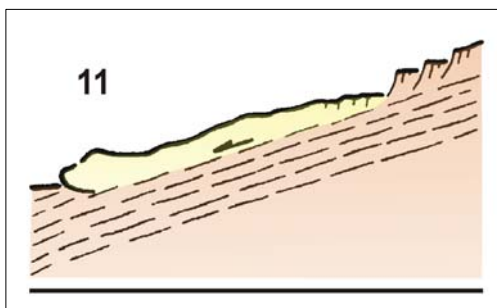
SESOUVÁNÍ PODÉL SLOŽENÉ SMYKOVÉ PLOCHY (ZAKŘIVENÁ A ROVINNÁ SMYKOVÁ PLOCHA) (13)

SESOUVÁNÍ PODÉL SLOŽENÉ SMYKOVÉ PLOCHY (HORIZONTÁLNÍ NEBO MÍRNĚ UKLONĚNÁ PLOCHA) (14)

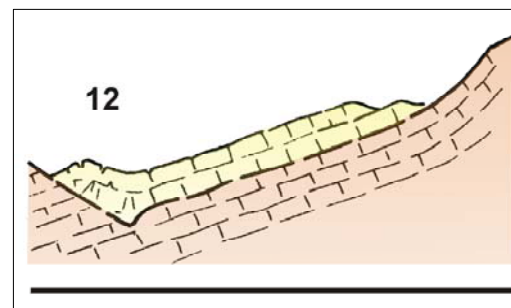
rotační sesuvy

planární sesuvy v zeminách

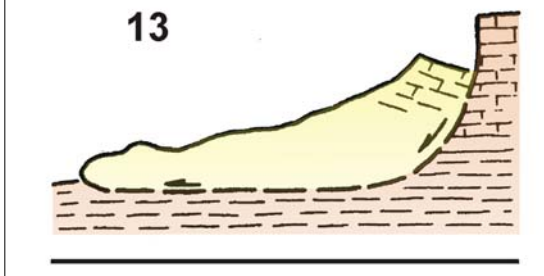

planární sesuvy v horninách

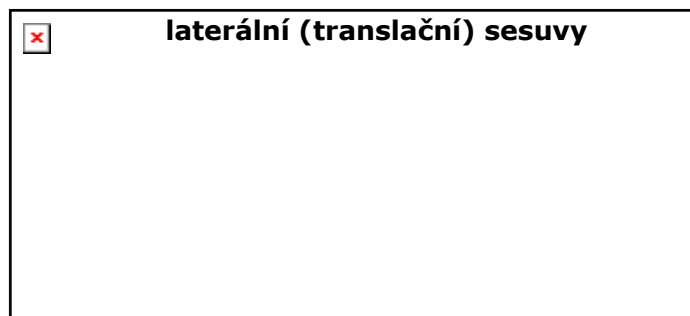

rotačně planární sesuvy

13

laterální (translační) sesuvy

STÉKÁNÍ

- krátkodobý pohyb horninových hmot ve viskózním stavu. Podstatná část hmot vyteče z odlučné jámy a přemístí se po povrchu terénu na velkou vzdálenost. Stékající hmoty jsou ostře oddělené od neporušeného podloží
- výslednou formou je proud

Klasifikace svahových pohybů

ploužení

:

sesouvání

:

stékání

:

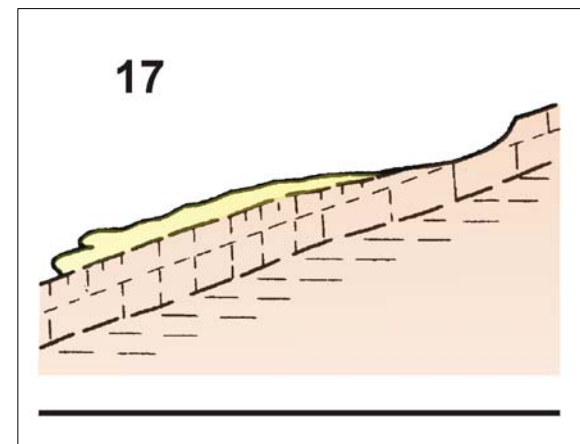
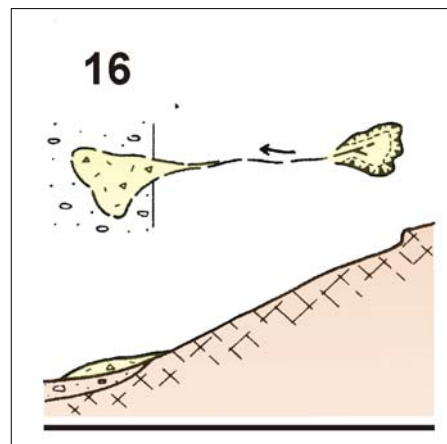
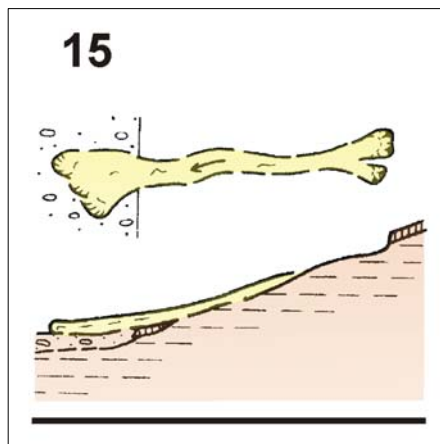
řícení

TYPY STÉKÁNÍ

STÉKÁNÍ JÍLOVITÝCH A HLINITOPÍŠČITÝCH ZEMIN (ZEMNÍ PROUDY) **(15)**

STÉKÁNÍ HLINITÝCH A ÚLOMKOVITÝCH ZEMIN PŮSOBENÍM PŘÍVALOVÝCH VOD (PŘÍVALOVÉ PROUDY (DEBRIS FLOW)) **(16)**

STÉKÁNÍ POVRCHOVÝCH PARTIÍ POKRYVNÝCH ÚTVARŮ V OBDOBÍ TÁNÍ NEBO PO NADMĚRNÝCH SRÁŽKÁCH **(17)**

ŘÍCENÍ

- náhlý, krátkodobý pohyb horninových hmot na strmých svazích, přičemž postihnuté hmoty se rozvolní a ztratí krátkodobě kontakt s podložím. Při pohybu se uplatňuje volný pád. Vzdálenost přemístěných hmot je vzhledem k prostorovým rozměrům říčeného materiálu mnohonásobně větší.

Klasifikace svahových pohybů

ploužení : sesouvání : stékání : řícení

TYPY ŘÍCENÍ

ŘÍCENÍ – SESYPÁVÁNÍ (18)

PŘEMÍSTOVÁNÍ DROBNÝCH ÚLOMKŮ KUTÁLENÍM A VÁLENÍM PO SVAHU

ODVALOVÉ ŘÍCENÍ – OPADÁVÁNÍ ÚLOMKŮ (19)

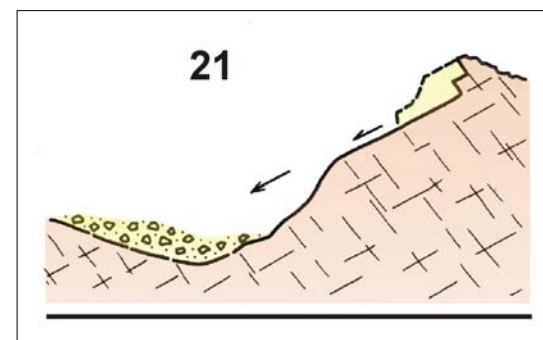
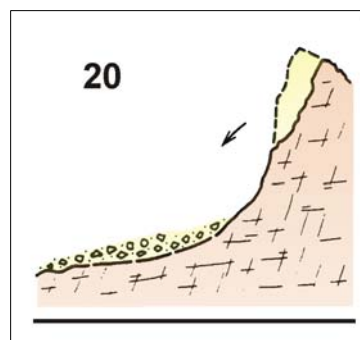
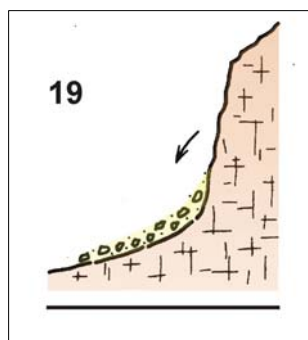
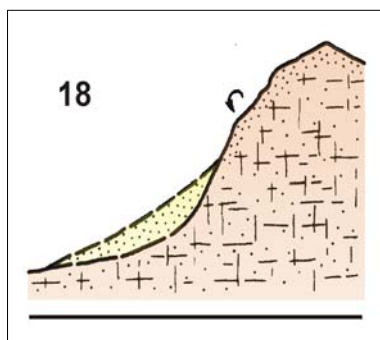
NÁHLÉ PŘEMÍSTĚNÍ ÚLOMKŮ VOLNÝM PÁDEM, POTÉ VÁLENÍM A POSOUVÁNÍM PO SVAHU (SUŤOVÉ KUŽELE, OSYPY, HALDY)

ODVALOVÉ ŘÍCENÍ – SKALNÍ ŘÍCENÍ

NÁHLÉ PŘEMÍSTĚNÍ SKALNÍCH STĚN PŘEVÁŽNĚ VOLNÝM PÁDEM (20)

ODVALOVÉ ŘÍCENÍ – PLANÁRNÍ ŘÍCENÍ

NÁHLÉ PŘEMÍSTĚNÍ SKALNÍCH STĚN, KOMBINUJE SE KLUZNÝ POHYB PO PŘEDURČENÉ PLOŠE S VOLNÝM PÁDEM (21)

Klasifikace svahových pohybů

ploužení : *sesouvání* : *stékání* : *řícení*

**SVAHOVÝ POHYB – MASS MOVEMENT
- SLOPE MOVEMENT**

SESUV – LANDSLIDE

**POUŽÍVÁNÍ TERMÍNU SESUV (LANDSLIDE)
V ŠIRŠÍM VÝZNAMU MÍSTO „SVAHOVÝ POHYB“
(MASS MOVEMENT)**

Klasifikace svahových pohybů

ploužení

:

sesouvání

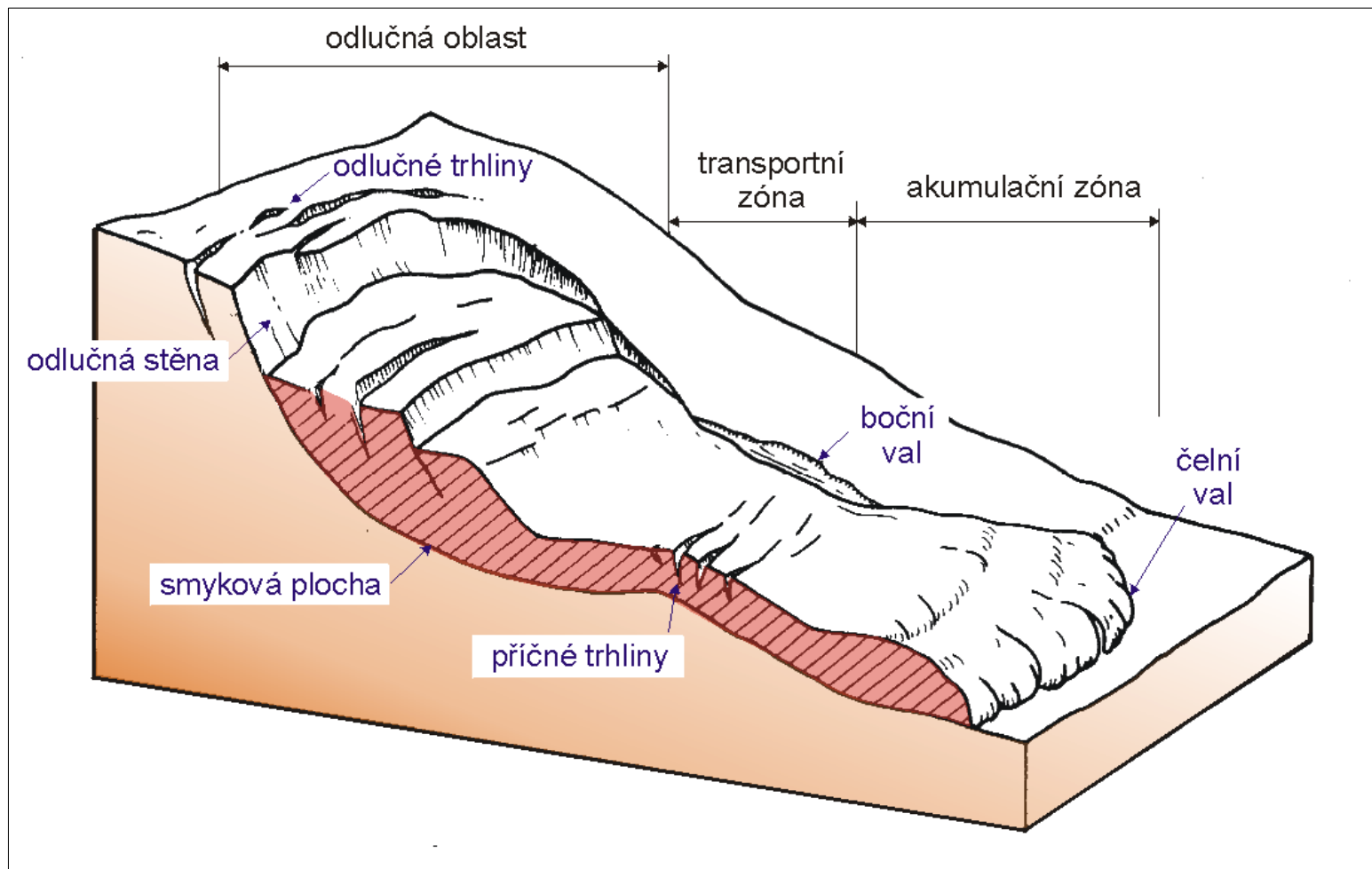
:

stékání

:

řízení

Hlavní části sesuvu

Klasifikace svahových pohybů

ploužení : sesouvání : stékání : řízení

PODMÍNKY VZNIKU SVAHOVÝCH POHYBŮ

- přírodní poměry území, ve kterých se uskutečňují svahové pohyby

- **GEOLOGICKÉ POMĚRY**

- **GEOMORFOLOGICKÉ POMĚRY**

- **HYDROGEOLOGICKÉ POMĚRY**

- **KLIMATICKÉ POMĚRY**

FAKTORY VZNIKU SVAHOVÝCH POHYBŮ

- přírodní nebo antropogenní procesy, které vyvolávají nebo ovlivňují změny přírodních podmínek